

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

УДК 378:373.21.134.035:316.454.52

Атрощенко Т.О. °

Мукачівський державний університет, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти

РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ МІЖНАЦІОНАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

В статті розкриваються теоретичні основи розвитку культури міжнародного спілкування майбутніх бакалаврів дошкільної освіти. Виховання у студентської молоді громадянської активності, самостійності мислення – один із найважливіших принципів педагогіки вищої школи. Майбутній вихователь повинен мати політичну культуру, вміння аналізувати події міжнародного життя, розуміти правду історії, загальнолюдські цінності, щоб в свою чергу виховувати толерантність, національну свідомість та моральні якості у дітей дошкільного віку.

Ключові слова: *культура міжнародного спілкування, толерантність, моральне виховання, національно-патріотичне виховання, етнопсихологія, національна свідомість, нація, ціннісні орієнтації*

В статье раскрываются теоретические основы культуры межнационального общения будущих бакалавров дошкольного образования. Воспитание у студенческой молодежи гражданской активности, самостоятельности мышления - один из важнейших принципов педагогики высшей школы. Будущий воспитатель должен иметь политическую культуру, умение анализировать события международной жизни, понимать правду истории, общечеловеческие ценности, чтобы в свою очередь воспитывать толерантность, национальное сознание и нравственные качества у детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: *культура межнационального общения, толерантность, нравственное воспитание, национально-патриотическое воспитание, этнопсихология, национальное сознание, нация, ценностные ориентации*

The article describes the theoretical foundations of culture of international communication of the future bachelors of preschool education. Educating student's civic engagement, independence of thought - one of the most important principles of pedagogy of higher education. The future educator must have the political culture, the ability to analyze international events, to understand the truth of history, human values

that in turn nurture tolerance, national consciousness and moral qualities in children of preschool age.

Keywords: *culture of international communication, tolerance, moral education, national-patriotic education, ethnic psychology, national consciousness, the nation, values*

Актуальність дослідження. Непрості політичні та економічні процеси, що відбуваються сьогодні в Україні, актуалізують один з основних аспектів полікультурного виховання - розвиток культури міжнаціонального спілкування.

Національна освіта розвиватиметься тоді, коли найширше використовуватиметься освітянський інтелект, досягнення педагогічної теорії і практики. Потреба наукового аналізу, новітніх технологій є нагальною особливо за нинішніх умов формування національної політики на конституційній основі, а глобальні інтеграційні процеси зумовлюють поєднання вітчизняних цінностей і світового досвіду. Суспільна думка має усвідомити важливість дії нових факторів в оновленому змісті освіти, від чого залежатиме якісна зміна в навчально-виховному процесі, планах, програмах, методиках, підручниках, системі підготовки кадрів. Головні підвалини для нового осмислення національних цінностей, формування нового політичного, духовного, історичного, психолого-педагогічного простору закладає Конституція України [7]. А це означає якісно відмінне світобачення, іншу концепцію історії України, розвитку культури, освіти, традицій, норм співжиття з представниками інших націй, народностей, європейським і світовим співтовариством.

Зазначена проблема розв'язуватиметься успішно, якщо поєднуватимуться щонайменше два чинники. По-перше, зовнішній як державна і суспільна потреба щодо розвитку й статусу вихователя; по-друге, якщо запрацює мотиваційна сфера на основі такого суспільного механізму, який спонукатиме педагога до постійного вдосконалення політичної й національної культури. Адже виховання дітей - складний і трудомісткий процес, який вимагає від педагога глибоких знань, специфічних умінь і навичок, здатності втілювати свої знання й переконання в практичні дії. Сучасний вихователь – це творчий педагог, який має нове педагогічне мислення, будує свою роботу на знанні індивідуальних особливостей кожної дитини, виховує її як особистість, громадянина.

Аналіз наукових досліджень з проблеми. Проблема розвитку культури міжнаціонального спілкування знайшла певне розкриття в працях М.А.Вейт, З.Т.Гасанова, Е.Г.Гарунова, Е.І.Маматказіної, І.А.Зязюна, М.Г.Стельмаховича, О.В. Опаленик, В.В.Сагарди, Ю.І.Римаренка, Г.Г.Філіпчука, Д.Ф.Глеби, П.Р.Ігнатенко, Л.О.Хоміч, В.Л.Поплужного, І.Р.Вихованець І.І.Миговича, О.М.Корніяки, В.С.Заслуженюка та ін. Вони розглядають можливості міжнаціонального спілкування в досягненні виховної мети, набуття студентською молоддю всебічного, соціально цінного досвіду взаємодопомоги, взаємоповаги і взаємопереживання людей різних національностей і звертають увагу на потребу регулювання міжнаціональних відносин на міжособистісному рівні.

Питанням загальної професійної підготовки майбутніх фахівців присвячені дослідження: А. Алексюка, В. Бобрицької, А. Бойко, Л. Вовк, Н. Дем'яненко, А. Капської, Н. Кичук, Г. Козлакової, В. Кузя, В. Лугового, Е. Лузік, В. Майбороди, Н. Ничкало, Д. Ніколенко, О. Олексюк, О. Пехоти, О. Савченко, Р. Скульського, В.

Семиченко, Р. Хмелюк та інших. Сучасні підходи до проблеми професійної підготовки кадрів для системи дошкільної освіти розкриваються в працях Л. Артемової, Г. Беленької, Л.Загородньої, І. Луценко, М. Машовець, Т. Поніманської, С. Попиченко та ін.

Провідні шляхи ефективної виховної діяльності дітей дошкільного віку, що включають аспекти морального, національно-патріотичного виховання та розвитку культури спілкування описані класиками педагогічної думки А.Макаренко, С.Русовою, М.Стельмаховичем, В.Сухомлинським, Є.Тіхеєвою, К.Ушинським та сучасними науковцями А.Богуш, Є.Бондаревською, З.Борисовою, Н.Гавриш, О. Газманом, О.Кононко, Т.Піроженко, Н.Таланчук, С.Хаджирадевою ін.

Мета публікації – розкрити теоретичні основи розвитку культури міжнаціонального спілкування майбутніх бакалаврів дошкільної освіти.

За роки незалежності України відчутно зросла тенденція розвитку культури міжнаціонального спілкування в цілісній системі формування громадянина країни, що знайшла своє відображення в Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття»), Базовій програмі розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» й отримала теоретико-методологічні засади в Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді (Наказ МОН України № 641 від 16 червня 2015 року).

Дошкільне дитинство - важливий етап становлення моральності дитини. Саме в ці роки закладаються основи моральності, формуються перші моральні уявлення, почуття, звички, відносини, що визначають подальший моральний розвиток особистості. Від того, наскільки морально буде вихований дошкільник, яку повсякденну практику спілкування з оточуючими людьми він буде мати, багато в чому залежить його поведінка в школі, а також його діяльність і у більш віддаленому майбутньому, коли він стане дорослою людиною, повноцінним членом нашого суспільства (О. Запорожець). Формування моральних якостей і взаємин є найважливішою складовою процесу становлення дитячої особистості. Їх сукупність утворює ядро особистісної системи, від якого значно залежить характер суспільної поведінки людини (С.Саяпіна, Т.Грищенко).

Базовий компонент мовленнєвого розвитку знань, умінь, навичок дитини є кінцевим результатом розвитку на етапі дошкільного дитинства, комплексною характеристикою мовленнєвої поведінки дитини. На думку А. Богуш, він виявляється у загальній культурі мовленнєвого спілкування, що є кінцевою метою всієї роботи з розвитку мовлення в дошкільному закладі. Саме тому професійна діяльність вихователя дошкільного навчального закладу в умовах реформування освіти в Україні є поліфункціональною. Це вимагає особливої і постійної уваги до професійної компетентності майбутнього фахівця [3].

Одним із завдань системи освіти в багатонаціональному регіоні є цілеспрямоване формування еталонів, що відображають специфіку соціально - історичного досвіду народів краю; формування навичок міжнаціонального спілкування; вміння долати конфліктні ситуації; розвиток інтересу до історико-культурної спадщини народів, що проживають у регіоні. На перший план відповідної роботи виходить проблема толерантності в міжетнічних і соціальних відносинах. Відповідно, толерантність повинна стати культурною нормою поведінки.

Культура міжнаціонального спілкування тісно пов'язана з основними положеннями етнопсихології, один із принципів якої - принцип етнізації виховного процесу передбачає широкі можливості для представників різних націй та народностей у пізнанні власної історії, традицій, звичаїв, мови, культури, формування власної національної гідності, і, відповідно, можливість пізнати глибину взаємозв'язків кожного з них з українською нацією, її державою.

Розгляд методологічних засад культури міжнаціонального спілкування дає підстави систематизувати їх таким чином:

- 1) філософські (прогресивні) вчення про особистість, про людину як предмет виховання;
- 2) історичні аспекти розвитку етносів, націй;
- 3) досягнення багатств народної педагогіки як невичерпного і вічного першоджерела етнопедagogіки і педагогіки в цілому;
- 4) престиж рідної мови як наймогутнішого педагогічного феномена;
- 5) принципи культуровідповідності, полікультурності, пошани до національно-культурних цінностей інших народів, міжнародного співробітництва та інтеграції у сфері освіти [2].

На нашу думку, підготовка педагога-професіонала до здійснення освітньої діяльності повинна бути глибшою і змістовнішою. Суть її – в педагогізації суспільного середовища, координації виховних дій; посиленні індивідуального підходу до студентів у тісному поєднанні з колективістською спрямованістю виховання; поліпшенні психолого-педагогічного вивчення молоді протягом усього періоду навчання у вищому навчальному закладі, виявлення її інтересів і здібностей тощо.

Посилення українознавчого фактору в навчально-виховному процесі зумовлене становленням і розвитком української державності, нової філософії освіти, виводить свідомість суспільства з орбіти меншовартості, консолідує і об'єднує його в умовах поліетнічності і полікультурності, створює новий соціальний простір, спрямований на загальний інтелектуальний, професійний, громадський розвиток студентів, викладачів будь-якої національності.

Виховання у молоді громадянської активності, самостійності мислення – один із найважливіших принципів педагогіки вищої школи. Сучасний студент повинен мати політичну культуру, вміння аналізувати події міжнародного життя, розуміти правду історії, загальнолюдські цінності.

Вивчення і аналіз роботи по вихованню національної свідомості, розвитку культури міжнаціонального спілкування дає підстави стверджувати, що значна частина заходів у цьому напрямі здебільшого організовується не самими студентами, а їх проводять для студентів.

Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») [5] визначає мету національного виховання як набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу; досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування у молоді незалежно від національної належності особистісних рис громадян української держави, розвиненої духовності, фізичної досконалості, моральної, художньої, естетичної, правової, трудової, екологічної культури. Пріоритетними напрямками виховання в сучасних умовах виступають:

- формування національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу, бажання працювати задля розквіту держави, готовність її захищати;

- забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, жінки-матері, культури та історії рідного народу, прищеплення шанобливого ставлення до культури, звичаїв, традицій усіх народів, що населяють Україну; виховання духовної культури особистості;

- створення умов для вільного вибору нею своєї світоглядної позиції; утвердження принципів загальнолюдської моралі: правди, справедливості, патріотизму, доброти, працелюбності, інших добродійностей;

- забезпечення повноцінного фізичного розвитку дітей і молоді, охорони і зміцнення їхнього здоров'я;

- формування глибокого усвідомлення взаємозв'язку ідей свободи, прав людини та її громадянського забезпечення, високої художньо-естетичної освіченості і вихованості особистості;

- формування екологічної культури людини, гармонійності її відносин з природою;

- розвиток індивідуальних здібностей і талантів молоді, забезпечення умов їх до життя в умовах ринкових відносин.

Культура міжнаціонального спілкування передбачає вміння виявляти вузли суперечностей, протистояння, знаходити точки зіткнення, акумулювати волю до єднання, використовувати енергію спільних ініціатив, шукати вихід із справді кризової ситуації в міжетнічній сфері, виробляти розуміння того, що жити нам разом.

У зміст культури міжнаціонального спілкування включені:

1) нормативні вимоги, зведені до рангу закону, що регулюють взаємостосунки представників різних національностей і обов'язкові для виконання всіма членами суспільства;

2) традиційні норми взаємостосунків між представниками різних національностей, що є основою братерства, дружби і поваги до інших народів;

3) соціально орієнтовану на основі принципів демократизму поведінську характеристику особи в умовах міжособистісного і міжнаціонального спілкування, характер, стиль та рівень її поведінки [9].

Організуючи виховання культури міжнаціонального спілкування як процес ідеологічного, ідейно-політичного і духовно-морального впливу, важливо враховувати і вплив відмінностей суспільного буття сфери міжнаціонального середовища. У цьому смислі мету виховання культури міжнаціонального спілкування можна визначати як прищеплення національного та вселюдського світорозуміння в усій його різноманітності, а також вироблення навичок практичного застосування його принципів і норм в усіх напрямках суспільної діяльності.

Цілі духовного становлення особистості досягаються за умови цілісного підходу до навчально-виховного процесу, подолання рудиментів функціонального вирішення складних проблем.

У реалізації визначених цілей та пріоритетних напрямів розвитку освіти в XXI столітті великі надії покладаються на викладачів, оскільки саме від них значною мірою залежить, щоб накреслене стало реальністю. «Зусилля викладачів мають вирішальне значення для підготовки молодих людей не тільки

для того, щоб вони впевнено вступали в майбутнє, але й самі будували його, виявляючи при цьому рішучість і відповідальний підхід», - такий висновок зроблено у Доповіді «Освіта: потаємний скарб» [3].

Ознайомлення з системою підготовки майбутніх бакалаврів дошкільної освіти в педагогічних навчальних закладах України, вказує на доцільність укрупнення блоків професійної підготовки (загальнокультурний, психолого-педагогічний, методичний), що створює сприятливі умови для розвитку його професіоналізму, без якого неможливий процес міжнаціонального спілкування в дитячому колективі. Необхідно збагатити зміст навчальних курсів і програм гуманітарних, соціальних і природничонаукових дисциплін полікультурною тематикою, а також удосконалювати методи викладання всіх видів дисциплін.

Нашим дослідженням виявлено складність процесу формування умінь і навичок культури міжнаціонального спілкування в студентських осередках: часто мають місце випадки необ'єктивного підходу до сприйняття реалій дійсності, причиною яких є обмеженість політичного кругозору, відсутність необхідних знань, слабка орієнтація в питаннях суспільного розвитку.

Беззаперечним постає факт: культура міжнаціонального спілкування визначається традиційною культурою виховання і є складовою педагогічної культури. В зв'язку з цим постає необхідність здійснювати різнобічну пропаганду в середовищі майбутніх вихователів знань про національне, етнічне, патріотичне і міжнаціональне як категорії філософії, про сучасну наукову інтерпретацію гуманістичних ціннісних орієнтацій; особистісно орієнтовного підходу до кожного студента; у вихованні тактовного, гуманного ставлення до представників усіх націй і народностей України, створення сприятливого клімату; опори на нові підходи до виховання, гуманістичні ціннісні орієнтації особистості, соціально-економічний розвиток регіонів, де розташовані вищі педагогічні навчальні заклади; керуватися принципом діалектичної єдності двох основ вищої освіти – національної та світової, створювати ментальновідповідність системи національного виховання державотворчим процесам в Україні; задовольняти інтереси представлених у студентських групах національностей.

Розглядаючи зміст, основні шляхи і засоби формування культури міжнаціонального спілкування у студентському середовищі, доцільно особливо наголосити на необхідності дальшого поглибленого дослідження її методологічних і методичних аспектів. Це пояснюється тим, що даній проблемі не приділялося належної уваги. Не менш важливими завданнями навчально-виховного процесу є вироблення у студентів патріотичних почуттів, національної самосвідомості та гідності. Саме в системі вищої освіти на сучасному етапі відчутні позитивні зрушення у цьому напрямі (вивчення історії України, запровадження спецкурсів з української мови та літератури, фольклору, народознавства, народної педагогіки тощо). Культура міжнаціонального спілкування визначається загалом традиційною культурою виховання і є складовою педагогічної культури.

Необхідно створювати умови, що сприяють ефективності виховного процесу: науково обґрунтоване управління виховним процесом на засадах педагогіки співробітництва; визначення такого змісту діяльності, який би сприяв більш повному задоволенню національних інтересів і потреб особистості студента в нових історичних умовах; врахування впливу соціального середовища

та суспільної ситуації на здійснення національного виховання, культури міжнаціонального спілкування в студентському середовищі; реалізація на практиці принципів історизму, демократизації, пріоритету загальнолюдських цінностей, діяльнісно-особистісного і цілісно-системного підходів у формуванні свідомості студентів.

Вивчаючи проблему виховання культури міжнаціонального спілкування у підростаючого покоління, українські науковці В.Заслуженюк та В.Присакар визначають такі її принципи, що, на наш погляд, є основоположними у полікультурній підготовці майбутніх вихователів, а саме: а) виховання на традиціях національних культур; б) урахування національного складу студентського колективу; в) єдність патріотичного, національного виховання й культури міжнаціонального спілкування; г) урахування особливостей і специфіки кожної навчальної дисципліни для виховання й розвитку особистості в умовах полікультурності; д) єдність національної самосвідомості та дій особистості в міжнаціональному спілкуванні; е) опора на кращий досвід, досягнення ефективності та дієвості виховання культури міжнаціонального спілкування [5].

Вихованню толерантності може сприяти запровадження в освіту елементів полікультурності. Головними у розв'язанні цієї проблеми вважатимуться, передусім:

1) всебічне оволодіння студентами культурою свого власного народу, як неодмінна умова інтеграції в інші культури;

2) навчання студентів правам людини й миролюбству;

3) формування поглядів на різноманіття культур в Україні та світі;

4) виховання позитивного ставлення до культурних розбіжностей;

5) створення умов інтеграції у культури інших народів;

6) формування умінь і навиків ефективної взаємодії з представниками різних культур;

7) виховання терпимості, толерантності, культури міжнаціонального спілкування.

В теоретичному та практичному плані вищі педагогічні навчальні заклади стоять перед необхідністю конкретизації таких поетапних завдань формування духовної культури молоді:

- виявлення рівня розвитку духовних потреб, інтересів молоді на сучасному етапі, її здатності і готовності засвоювати норми та вимоги загальнолюдської духовності;

- збагачення свідомості молоді знаннями норм, принципів і цінностей моралі;

- формування позитивних моральних почуттів, настроїв, потреб та орієнтацій молоді в сучасних умовах;

- формування та розвиток у неї стійкої лінії поведінки, навичок правильного спілкування.

Практичне вирішення поставлених завдань можливе при комплексному впливі на всі структурні елементи духовності молоді.

Педагогічні навчальні заклади України є провідною ланкою освітньо-культурної роботи, оскільки здійснюють підготовку вихователів підростаючого покоління. Саме тому культурологічний компонент у підготовці майбутніх педагогів є надзвичайно важливим, особливо в становленні вихователів, які працюватимуть з дітьми дошкільного віку.

Особливого значення в сучасних умовах набувають міжнародні проекти, спрямовані на здійснення порівняльних досліджень з педагогіки і психології професійної освіти, зокрема підготовки педагогів до різних освітньо-виховних й освітньо-виробничих систем. У зв'язку з цим заслуговує на увагу творчий пошук педагогів, учених, науковців по створенню наукового полікультурного освітнього простору [9].

Отже, у сучасних соціокультурних умовах професійна діяльність вихователя як носія духовного, інтелектуального та культурного потенціалу набуває особливого значення, детермінує розвиток людини і суспільства як сьогодення, так і майбутнього. Важливість ролі наставника та результатів його діяльності зумовлює відповідно високі вимоги як до особистості, так і до професійної майстерності фахівця.

Висновки. Слід відмітити, що професійна діяльність вихователя дошкільного навчального закладу в умовах реформування освіти в Україні є поліфункціональною. Це вимагає особливої і постійної уваги до професійної компетентності майбутнього фахівця, а особливо до його особистісної культури та духовності.

Полікультурна професійно-педагогічна компетентність майбутнього вихователя є інтегрованим результатом навчальної діяльності, педагогічної практики, позаурочної та виховної роботи, самоосвіти й самовиховання.

Міжнародна спільнота всю свою увагу спрямовує на полікультурну освіту, основна мета якої – сформувати людину, що володіє полікультурними компетенціями, до яких обов'язковими складовими входять: розуміння інших культур й повага до них, уміння жити в мирі й злагоді з людьми різних національностей та віросповідань.

Удосконалюючи навчально-виховний процес, викладацькі колективи вищих педагогічних навчальних закладів України, які готують майбутніх бакалаврів дошкільної освіти, повинні приділяти більшу увагу світоглядним питанням, турбуючись перш за все про формування національних переконань студентської молоді, виховання культури міжнаціонального спілкування.

У вищій школі, де багатонаціональний студентський колектив, слід створювати атмосферу дружби і взаєморозуміння, розвивати ініціативу і самодіяльність у вирішенні всіх питань організації навчання, суспільно корисної праці, дозвілля і побуту. Формування у майбутніх вихователів нового мислення тісно пов'язане із сприйняттям явищ і фактів реальної дійсності, становленням життєвої позиції, соціальної зрілості, морально-ціннісних орієнтацій. При цьому слід підкреслити, що майбутнє життя молодих людей проходитиме у багатонаціональному оточенні.

Список використаних джерел

1. Атрощенко Т.О. Культура міжнаціонального спілкування студентів – майбутніх педагогів / Т.О. Атрощенко . – Мукачево: Карпатська вежа, 2003. – 36 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) // Дошкільне виховання. – 2012. – № 7. – С. 4-19.
3. Делор Ж. Образование: сокровитое сокровище: Доклад Международной комиссии по образованию для XXI века, представленный ЮНЕСКО / Ж.Делор. – Женева: Изд. ЮНЕСКО, 1997. – 272 с.

4. Державна національна програма «Освіта» /Україна XXI століття/. – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.
5. Заслуженюк В.С., Присакар В.В. Соціально-педагогічні проблеми виховання в учнів культури міжнаціонального спілкування // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. / Редкол.: В.О.Зайчук (гол. ред.) та ін. – К: ІЗМН, 1997. – Вип.19. – С.65-77.
6. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 1996. - № 30. - С. 141. (остання редакція від 20.04.2010).
7. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності //Педагогічна газета. – 2000. - №6, червень.
8. Ничкало Н.Г. Полікультурна професійна компетентність сучасного вчителя / Педагогіка вищої та середньої школи: Збірник наукових праць/ гол.ред. Буряк В.К. – Кривий Ріг: КДПУ, 2004. – 31-32.
9. Римаренко Ю.І. Культура міжнаціонального спілкування. Система, функції і механізм формування / Ю.І.Римаренко// Українська психологія: сучасний потенціал. Мат-ли Четвертих Костюківських читань (25.09.1996 р.) – К.: Вид-во ДОК-К, - Т.2. – С. 559 – 577.

Отримано 12.09.2015 р.

УДК 371.13 (09)

Волинець Ю.О.

Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті проаналізовано результати експериментального дослідження, спрямованого на перевірку ефективності розробленого змістово-технологічного забезпечення формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Ключові слова: мотиваційно-ціннісний, змістово-процесуальний і дослідницький компоненти; змістово-технологічне забезпечення формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів; сформованість дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів

В статье проанализированы результаты экспериментального исследования, посвященному проверке эффективности разработанного содержательно-технологического обеспечения формирования исследовательских умений будущих воспитателей дошкольных учебных заведений.

Ключевые слова: мотивационно-ценностный, содержательно-процесуальный и исследовательский компоненты; содержательно-технологическое обеспечение формирования исследовательских умений